

**QORTI CIVILI
PRIM' AWLA**

**ONOR. IMHALLEF
ANTHONY ELLUL**

Seduta tas-7 ta' Novembru, 2012

Citazzjoni Numru. 608/2009

**Middlesea Insurance plc kif surrogata fid-drittijiet ta' l-
asikurat taghha E.C.B. Hotel & Catering Equipment
Limited (C4729), sia bis-sahha tal-polza ta'
assikurazzjoni u kif ukoll skond il-ligi**

Vs

**Jet Services Limited u b'digriet tat-2 ta' Marzu 2010 il-
kumpannija John Abela Limited gie kjamata in kawza.**

Rikors guramentat¹.

L-attrici ppremettiet li Jet Services Limited kienet giet inkarigata minn E.C.B. Hotel & Catering Equipment Limited biex iggib merkanzija f'Malta. Din ingabret fl-Italja

¹ Prezentat fit-22 ta' Gunju 2009.

u kellha titghabba fuq il-vapur Eurocargo Valencia gewwa l-port ta' Genoa biex tingieb Malta. L-attrici giet infurmata mill-konvenuta li t-trailer li fuqu kienet mghobbija l-merkanzija, kien insteraq gewwa Lainate, Milan. Wara t-trailer instab mill-pulizija Taljana, ghalkemm diversi oggetti kienu neqsin. L-attrici ddikjarat ukoll li hallset lil E.C.B. Hotel & Catering Equipment Limited is-somma ta' €29,631.09 peress li kellha polza ta' sigurta, u giet surrogata fid-drittijiet tal-imsemmija kumpannija. Ghalhekk talbet lill-qorti biex:-

1. Tiddikjara lil Jet Services Limited responsabbli ghan-nuqqasijiet li sofriet E.C.B. Hotel & Catering Equipment Limited, u li ghalihom giet indennizata.
2. Tillikwida d-danni sofferti mill-assikurata u li ghalihom ghamlet tajjeb l-attrici, fis-somma ta' €29,631.09.
3. Tikkundanna lill-konvenuta thallas lill-attrici s-somma hekk likwidata.

Risposta guramentata ta' Jet Services Limited².

1. Il-merkanzija kienet ingabret minn John Abela Limited li ttrasportat din il-merkanzija sabiex twassalha Malta. Ghalhekk dik il-kumpannija ghandha tissejjah fil-kawza.
2. Waqt it-trasport il-merkanzija kienet fil-pussess ta' John Abela Limited. Ghalhekk Jet Services Limited m'hijiex responsabbli ghall-hlas mitlub ghaliex m'ghandha l-ebda htija fl-inkarigu li kellhom iwettqu.
3. Il-merkanzija insterqet waqt li kienet fil-pussess ta' John Abela Limited.
4. L-attrici ghandha ggib prova tal-valur tal-merkanzija li nsterqet.
5. Kull xoghol li ghalih tigi nkarigata Jet Services Limited hu regolat mill-Att dwar il-Garr Stradali Internazzjonali ta' Merkanzija (Kap. 486). Ghalhekk kull responsabbilta li tista' tkun tal-esponenti, hi dik stipulata mil-ligi u mhux dak li qeghda titlob l-attrici.
6. L-esponenti ma aggixietx b'nuqqas ta' hsieb, traskuragni jew imperizja jew nuqqas ta' hila. Jet Services Limited u l-impjegati taghha ma agixxewx kolpozament jew dolozament, izda agixxew kif titlob il-ligi.

² Fol. 15.

Risposta guramentata ta' John Abela Limited³.

1. it-talba fil-konfront ta' John Abela Limited hi preskritta skond l-Artikolu 32 tal-Konvenzjoni dwar il-Kuntratt ghall-Garr Stradali Internazzjonali ta' Merkanzija (CMR), Kap. 486 tal-Ligijiet ta' Malta.
2. Ma tezisti l-ebda relazzjoni guridika bejn l-attrici u l-esponenti.
3. Jekk jirrizulta li l-merkanzija giet nieqsa, dan kien konsegwenza ta' forza magguri jew fatti ohra li l-esponenti ma kellix kontroll fuqhom u ma setatx tevita, u dan ai termini tal-Artikolu 23 tal-imsemmija Konvenzjoni u l-Artikolu 1134 u 1029 tal-Kodici Civili.
4. Skond il-Konvenzjoni r-responsabbilta hi limitata (Artikolu 23).
5. L-attrici ghandha ggib prova tal-valur li qeghda titlob.
6. L-esponenti hi assicurata ma' Millenium Insurance Agency Limited, li ghandha tissejjah fil-kawza.

Konsiderazzjonijiet.

1. Il-kaz jitratta dwar talba ghall-hlas ta' danni fl-ammont ta' disgha u ghoxrin elf sitt mija u wiehed u tletin ewro u disgha centezmi (€29,631.09), li l-attrici hallset lill-assicurata taghha (E.C.B. Hotel & Catering Equipment Ltd). Valur tal-merkanzija li fil-vjagg lejn Malta insterqet f'Lainate, Milan, Italja fit-28 ta' Gunju 2008, flimkien mat-trailer li fuqu kienet mghobbija l-merkanzija. Ghalkemm it-trailer instab xi zmien wara, l-oggetti tal-kumpannija assicurata baqghu ma nstabux.
2. Fit-2 ta' Gunju 2009 il-kumpannija attrici giet surrogata fid-drittijiet tal-assigurat (ara dokumenti a fol. 5-8).
3. E.C.B Hotel & Catering Equipment Ltd kienet inkarigat lill-kumpannija konvenuta Jet Services Limited biex tittrasporta l-merkanzija lejn Malta. Min-naha taghha din inkarigat lill-imsejha fil-kawza.
4. Permezz ta' email datata 4 ta' Gunju 2009, il-kumpannija attrici nterpellat lil Jet Services Limited biex thallas is-somma fuq imsemmija. Fl-email jinghad: *'As you are aware the time-bar is approaching and should you*

³ Fol. 60 – prezentata fit-28 ta' Frar 2012.

wish to reach an amicable settlement may we kindly ask you to grant us a time extension however should we not receive any reply by the 12th June 2009 we will have no other option but to institute legal proceedings.'

5. Jidher li s-serqa sehhet fis-satra tal-lejl waqt li x-xufier tat-trukk kien rieqed fil-kabina.

Jet Services Limited hi l-kumpannija inkarigata tiehu hsieb il-garr tal-merkanzija lejn Malta. Ghalhekk kellha obbligu kuntrattwali li twettaq l-inkarigu. Min-naha taghha, Jet Services Limited inkarigat lil John Abela Limited biex iggorr il-merkanzija sal-port ta' Genoa. Il-kawza **George Bonnici et nomine vs Joseph Vella et nomine** deciza mill-Qorti tal-Appell fil-25 ta' Frar 2005 ukoll kienet titratta dwar serq ta' trailer. Il-qorti osservat :-

'l-unika relazzjoni kuntrattwali in konnessjoni mal-garr ta' din il-merkanzija kien l-kuntratt konkjuż bejn is-socjeta` Bortex u s-socjeta` konvenuta. Minn dan il-kuntratt ta' garr jirrizulta l-obbligu tas-socjeta` konvenuta li ggorr u tikkonsenja l-merkanzija fi stat tajjeb u minghajr nuqqasijiet; kull relazzjoni li l-istess socjeta` konvenuta setghet kellha mas-socjeta' kjamata in kawza huwa ghalhekk res inter alios acta li bl-ebda mod ma jbidel jew jhassar l-obbligu tas-socjeta' konvenuta li jirrizulta kemm mir-regoli generali ta' l-obbligazzjonijiet kif insibuhom fil-ligi nostrana kif ukoll mir-regolamenti maghrufa bhala CMR Rules li, bi ftehim bejn il-kontraenti, kellhom jirregolaw dan il-kuntratt.'

Ghalkemm Jet Services Limited ssostni li l-merkanzija nsterqet meta kienet fil-pussess ta' John Abela Limited, dan il-fatt ma jistax iservi biex tigi ezonerata mir-responsabbilta. L-Artikolu 3 tar-Regolamenti jipprovdi:-

"For the purposes of this Convention the carrier shall be responsible for the acts of omissions of his agents and servants and of any other persons of whose services he makes use for the performance of the carriage, when such agents, servants or other persons are acting within the scope of their employment, as if such acts or omissions were his own."

Jet Services Limited ghamlet uzu mis-servizz ta' John Abela Limited biex twettaq l-obbligi kuntrattwali taghha fil-

konfront ta' E.C.B. Hotel & Catering Equipment Limited. Din ta' l-ahhar ma kenitx involuta fin-negozju li sehh bejn il-kumpannija konvenuta u l-imsejha fil-kawza. Hu inutli ghal Jet Services Limited li titfa' l-htija fuq John Abela Limited⁴ billi ssostni li l-agir taghha jikkwalifika bhala *wilful misconduct*.

Min-naha l-ohra mill-provi rrizulta li ma tezisti l-ebda relazzjoni kuntrattwali bejn il-kumpannija attrici u John Abela Limited. Fil-fatt l-attrici qatt ma ppretendiet li tezisti tali relazzjoni tant li ma harrkitix bhala konvenuta⁵, u John Abela Limited giet imsejha fil-kawza fuq talba ta' Jet Services Limited. Sahansitra fit-twegiba li l-attrici pprezentat fil-25 ta' Frar 2010 b'riferenza ghar-rikors biex tissejjah fil-kawza John Abela Ltd⁶, iddikjarat:-

“L-esponenti jirrilevaw illi huma m'ghandhom l-ebda relazzjoni guridika mal-istess socjeta John Abela Ltd, kif jirrizulta ampjament mid-dokumenti ezibiti mar-rikors promotur.”

Inoltre, mir-rikors guramentat hu evidenti li l-attrici bbazat il-kawza fuq ir-relazzjoni kuntrattwali li kellha ma' Jet Services Limited, u li kien jikkonsisti f'kuntratt ta' garr ta' merkanzija lejn Malta. Sahansitra, mill-provi ma jirrizultax li l-attrici qatt interpellat lil John Abela Limited qabel ipprezentat il-kawza. F'dan il-kuntest it-tieni eccezzjoni tal-imsejha fil-kawza tidher flokha. Hi bla bazi wkoll is-sitt eccezzjoni tal-konvenuta Jet Services Limited, in kwantu l-azzjoni tal-attrici m'hijiex bazata fuq il-provvedimenti li nsibu fit-Titolu IV, Sub-titolu II tat-Taqsima II tat-Tieni Ktieb tal-Kodici Civili, *“Fuq id-Delitt u Kwazi-delitt.”*

Mid-dokument a fol. 109 jirrizulta li John Abela Limited kellha twettaq il-kuntratt ta' trasport li nghatat minn Jet Services Limited skond il-Konvenzjoni Internazzjonali

⁴ Ara nota ta' sottomissjonijiet li pprezentat flimkien mar-rikors tal-15 ta' Ottubru 2012, li qieghed jigi akkordat.

⁵ Mario Cutajar ta' ECB xehed: *“Jien ma nafux lil John Abela Limited. Ghandna x'naqsmu ma' Jet Services Limited. X'arrangamenti tkun ghamlet Jet Services Limited, biex din il-merkanzija titwassal Malta ahna ma nidhlux fiha u ma nkunux infurmati.”* (fol. 66).

⁶ Fol. 24.

dwar il-Kuntratt għall-Garr Stradali Internazzjonali ta' Merkanzija (CMR), li għandhom forza ta' ligi f'Malta permezz tal-Att dwar Garr Stradali Internazzjonali ta' Malta (Kap. 486 tal-Ligijiet ta' Malta).

Skond l-Artikolu 17 ta' CMR Regulations, il-*carrier* għandu jwiegeb għat-telf totali jew parzjali tal-merkanzija li ssehh minn meta jinghata l-konsenja. Imbagħad l-Artikolu 29 jipprovdi:-

*“The carrier shall not be entitled to avail himself of the provisions of this chapter which exclude or limit his liability or which shift the burden of proof if the damage was **caused by his wilful misconduct or by such default on his part as, in accordance with the law of the court or tribunal seised of the case, is considered as equivalent to wilful misconduct.**”*

Tibqa' l-kwistjoni dwar jekk kienx hemm *wilful misconduct*, f'liema eventwalita il-konvenuta ma tkunx tista' ssostni li r-responsabbilta tagħha hi limitata. Fil-ligi lokali ma nsibu l-ebda definizzjoni ta' dan. Il-gurisprudenza sabet li responsabbilta meta l-*carrier* jonqos milli jiehu prekawzjonijiet (ara per eżempju s-sentenza **Atlas Insurance Agency Limited nomine vs Express Trailers Limited**, 18 ta' Mejju 2005 tal-Qorti tal-Appell [Inferjuri]⁷, u **Prokuratur Legali Madeleine Firman nomine vs Concorde International Freight Forwarders Limited et** deciza minn din il-qorti⁸ fit-30 ta' Marzu 2006). Din il-kondotta giet ekwiparata mal-kuncett ta' *gross negligence*.

Irrizulta li s-serqa saret waqt li:-

- i. It-trukk u t-trailer kienu pparkjati f'zona li ma kenitx mghassa;
- ii. Ix-xufier tat-trukk kien rieqed wahdu fil-kabina.
- iii. It-trailer kien imqabbad mat-trukk. Insteraq biss it-trailer.
- iv. It-trailer ma kellux *anti-theft lock* attivitat.

⁷ Imhalled P. Sciberras.

⁸ Imhalled T. Mallia.

Carmelo Abela, direttur ta' John Abela Limited, xehed:-

'Fejn kien ipparkjat it-trailer setghet issir l-affari fis-sens li issir is-serqa. Ma tistax tipparaguna it-trukk tat-trailer ma' karozza. Inti meta tizganca t-trailer minn mat-trukk, tista' timbuttah facilment. Dak jahdem b'sistema ta' l-arja. Hemm it-tubi ta' l-arja imqabbdin mat-trailer,..... u li jekk inti tnehhi it-trailer minn mat-trukk jispicca billi jkun ghad ghandu l-arja, u tista' timbuttah, qed nirreferi hawnhekk ghaz-ziemel.' (fol. 116).

Spjega wkoll li fl-Italja, f'kazijiet simili, il-pulizija taghmel rapport fil-qasir u ma jidhlux fid-dettall ta' dak li jkun gara; *'Lanqas biss jigu fuq il-post. Huma ma jatux xi importanza partikolari ghal dan it-tip ta' kazijiet, tant kemm hija haga komuni li tigri.'* (fol. 115).

Spjega wkoll li ghandu 54 sena u ilu jahdem f'dan il-qasam minn meta kien ghadu tifel u, *".....naf li kazijiet bhal dawn graw."*

M'hemmx dubju li f'dan ix-xenarju kien hemm nuqqas serju mill-fatt li ma jirrizultax li fil-hin tas-serqa kien hemm *anti-theft lock* attivat fuq it-trailer. Mid-dikjarazzjoni li ghamel ix-xufier, Pecanin Savo, jirrizulta li:-

- i. It-trailer kellu *anti-theft lock* li titqabbd mar-rota.
- ii. Dan tnehha minn fuq ir-rota tat-trailer minn certu Goran, meta Pecanin wasal fil-post minn fejn gabar it-trailer. Ma tressqitx prova li dan rega' twahhal meta Pecanin ipparkja biex jorqod matul il-lejl.

Mid-deposizzjoni ta' Carmel Abela l-qorti fehmet li hu facili hafna biex trailer jigi sgancat minn mat-trukk. Is-sens komuni jghidlek li hemm bzonn li jittiehdu mizuri bazici biex jigu evitati kazijiet simili. Hu evidenti li x-xufier ma ghamel xejn biex jiminimizza l-possibilita' li t-trailer jinsteraq. Il-qorti hi tal-fehma li jekk ma jkunx hemm tnejn min-nies sabiex waqt li wiehed jistrieħ l-iehor ikun ghasa, ghandhom għallinqas jittiehdu mizuri bhal :-

- i. Jitpoggew *anti-theft locks* tajbin, bhal *king pin locks* u *wheel immobilizers* ;
- ii. Titqieghed *alarm system* tajba mat-trailer mgħobbi bil-merkanzija;
- iii. *GPS tracking systems*;
- iv. Post fejn ix-xufier ipparkja għal-lejl. Il-fatt li qal li kien hemm trukkiġiet ohra pparkjati ma jfissirx li kien waqaf f'post fejn kien hemm is-sigurta;
- v. Ipparkjar ta' trailer b'tali mod li t-tarf jkun vicin ta' hajt jew *barrier* ohra.

Fil-fehma tal-qorti hu d-dmir tal-carrier li jagħti spjegazzjoni tal-mizuri ta' sigurta' li jkun ha sabiex jevita dan it-tip ta' serq. F'dan il-kaz ma nghatat l-ebda spjegazzjoni. Minn dak li rrakkonta Carmel Abela hu evidenti li x-xufier kellu jkun konsapevoli tar-riskju li jezisti li jinsteraq it-trailer bil-merkanzija. Madankollu dahal jorqod mingħajr ma' habbel rasu. It-traskuragni tax-xufier ma kienx mill-fatt li raqad, imma li waqaf fil-miftuh u għalkemm suppost jaf bir-riskji li jezistu ma jirrizultax li ha xi prekawzjoni għal dik li hi sigurta' tat-trailer. Lanqas ma jirrizulta li t-trailer kien armat b'sistemi ta' sigurta' li jipprotegu kontra s-serq. Għalkemm Carmel Abela xehed li hu faċli biex jinsteraq trailer, il-qorti tistqarr li ssibha ferm diffiċli biex tifhem kif Pecanin ma nduna b'xejn meta tikkunsidra li fl-istqarrija li għamel jingħad:- *"No ho mai sganciato il semirorchio sino al momento in cui mi sono accorto del furto."*⁹. Veru li x-xufier kien rieqed, pero l-qorti temmen li xi moviment u hsejjes kien hemm sabiex it-trailer gie sgancjat minn mat-trukk.

Saret ukoll riferenza għall-kuncett ta' forza magguri, min-naha ta' John Abela Limited. Skond Artikolu 17(2) tar-Regolamenti:-

*"The carrier shall, however, be relieved of liability if the loss, damage or delay was caused through **circumstances which the carrier could not avoid and the consequences of which he was unable to prevent.**"*

⁹ Fol. 120.

Il-qorti ma tistax taqbel ma' din id-difiza gialadarba mill-provi rrizulta li hemm nuqqasijiet min-naha tal-carrier. Id-difiza tal-forza magguri jew kaz fortuwitu ma tistax tigi invokata fejn jigri xi haga li kienet prevedibbli u li ghalha hu responsabbli l-carrier¹⁰. Hu l-carrier li jrid jaghti prova li m'ghandux responsabbilta minhabba forza magguri. Il-fatt li sehhet is-serqa waqt li x-xufier kien rieqed fil-kabina tat-trukk, m'hijiex prova ta' forza magguri. Fil-kaz **J.J. Silber Ltd and others v Islander Truching Ltd**, deciz fit-30 ta' Jannar 1985, il-Qorti tal-Kummerc Ingliza osservat:-

"Thus, I conclude that art. 17(2) sets a standard which is somewhere between, on the one hand, a requirement to take every conceivable precaution, however extreme, within the limits of the law, and on the other hand a duty to do no more than act reasonably in accordance with prudent current practice. To decide just where the standard is located, and how to express it in words, is a more difficult problem."

Ma nghatat l-ebda prova li x-xufier ha prekawzjonijiet biex inaqqs ir-riskju ta' serq, u li huma essenzjali biex wiehed ikun jista' jinvoka dan il-provvediment. Prekawzjonijiet li kien mistenni li John Abela Limited tiehu wkoll meta tqies li fi kliem id-direttur taghha stess, dan it-tip ta' serq hu ferm komuni.

Skond ir-Regolamenti, meta jkun hemm '*wilful misconduct*' il-perjodu li fih id-dannegat ghandu jaghmel il-kawza hu ta' tlett snin¹¹. Ghalhekk l-ewwel eccezzjoni tal-imsejha fil-kawza hi minghajr bazi.

Ghal dak li hu l-hlas li qeghda tippretendi l-attrici, xehed Mario Cutajar, General Manager ta' E.C.B Hotel & Catering Equipment Limited¹² li kkonferma li l-merkanzija li nsterqet kienet inxtrat gdida. Ipprezenta wkoll dokument¹³ li hu rendikont ta' x'insteraq bil-prezz. Mid-

¹⁰ Ara sentenza tal-Qorti tal-Appell (Inferjuri), Imhalled P. Sciberras fil-kawza **Alfred Delia vs Segretarju Permanenti u d-Direttur Dipartiment tat-Toroq et** tad-19 ta' Mejju 2004.

¹¹ Artikolu 32:- *"Nevertheless, in the case of wilful misconduct, or such default as in accordance with the law of the court or tribunal seised of the case, is considered as equivalent to wilful misconduct, the period of limitation shall be three years."*

¹² Seduta tat-2 ta' April 2012.

¹³ Fol. 71.

dokumenti li pprezenta x-xhud jidher li l-merkanzija ma nsterqitx kollha¹⁴.

Ghal dawn il-motivi l-qorti tiddeciedi l-kawza billi:-

1. Tichad l-eccezzjonijiet tal-konvenuta Jet Services Limited u tiddikjara li Jet Services Limited hi responsabbli sabiex taghmel tajjeb ghad-danni li sofriet E.C.B. Hotel & Catering Equipment Ltd, u li ghamlet tajjeb ghalihom l-attrici li giet surrogata fid-drittijiet tal-assigurat taghha.

2. Tikkonferma li s-somma dovuta hi ta' disgha u ghoxrin elf sitt mija u wiehed u tletin ewro u disgha centezmi (€29,631.09).

3. Tikkundanna lil Jet Services Limited sabiex thallas lill-attrici s-somma ta' disgha u ghoxrin elf sitt mija u wiehed u tletin ewro u disgha centezmi (€29,631.09), bl-imghax mid-data tan-notifika tar-rikors guramentat gialadarba ma nghatatx prova tal-ittra ufficjali li tissemma fir-rikors u n-notifika tal-istess.

4. Tichad l-ewwel eccezzjoni ta' John Abela Limited bl-ispejjez kontra taghha.

5. Tilqa' t-tieni eccezzjoni ta' John Abela Limited u tilliberaha mill-osservanza tal-gudizzju peress li ma jirrizultax li bejnha u l-attrici kienet tezisti relazzjoni kuntrattwali.

Salv ghal dak li nghad hawn fuq spejjez huma a karigu ta' Jet Services Limited, b'dan li John Abela Limited ghandha taghmel tajjeb ghall-ispejjez taghha.

< Sentenza Finali >

-----TMIEM-----

¹⁴ "Li niftakar huwa li Jet Services Ltd kienet infurmatna li kien hemm xi nuqqas fir-rigward tal-merkanzija li konna ordnajna u li kienet waslet Malta. Dakinhar kont tlajt personali Hal Far, l-istores tal-agent. Tlajt biex nara x'hemm bhala xoghol. Kien hemm certu merkanzija li ma wasslitx. Parti il-kbira ta' l-invoice ikun ga gie imhallas. Mas-suppliers hallasna kollox. Personalment qadt nivverifika kull oggett li wasal. Kien hemm kif ghidt merkanzija li ma wasslitx u li ahna spiccajna hallasna ic-cifra li semmejt iktar qabel. Cifra li rkuprajna minghand l-insurance taghna." (fol. 66).